

نومرو : ۱۱۴

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلی، دائره اجتهاد

تله فون نومروسی : ۸۶۵

" Idjtihad " Constantinople

بشنجی سنه

اشهداد

صریح فکریه ضارم
علمی، ادبی، اجتماعی هفته لقمجموعه
مدیر مرخص : الہامی صفا

۱۰ تموز ۱۳۳۰

آبونه

سنه لك آلتی آیلق
تورکیا ایچین ۵۰ غروش ۳۰ غروش
ممالك اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یارہ

سینه‌سندن هر دقیقه ، بیک چهره‌لی ، بیک رنگلی ، بیک
تورلو حیاتلر نبعان ایدیور .

بوراده هر بر تانیه هره‌دیادن بر مصرع کبی ...

یعقوب قرری .

شکسپیر و اوتوله‌لو حقنده

فلاسیکلر ورومانیکلر

معلومدرکه تیاتروییه‌ساری باشلیجه اوچ قسسه ایریلیر:
تراژدی ، درام ، قومهدی ، (هانله ، فاجعه ، مضحکه)
« تراژدی » لر « فلاسیق » آناردن عد اولتور .
فلاسیق آثار ، اعتباری بعض قواعد وشرائط داخلنده
وجوده کتیریلیر . بوشراطدن باشلیجه می جدی ایله هزلی ،
خزن ایله خنده یی ، علوی ایله سفلی یی قطعی اوله رق
یکدیگرنندن آیرمقدن عبارتدر .

بختمزه تعلقی اولماقله برابر شوراسنیده اشارت
ایده‌لمکه بویه شروطک معقول اولوب اولماسی حقنده
رأیلر مختلفدر . مثلاً معلم لارومه معقول و موافق عدایله
« بیوک بر فلاکت ائشانسنده تصادف ایتدیکمز بر چوق
کولنج وقعهری کورمدیکمز کبی ، نشئه‌لی بولندیغمز
زمانلرده ده حزن آور وقایعه احاله نظر ایتک ایسته‌میز »
دیور . بناءعلیه صحنه طبیعده حزن ایله نشئه‌نک قاربشیق
بولنمی بزم اولردن یالکز برینی کورمه‌مزه ، برینی
حسن ایتمه‌مزه ، یالکز برینی آله‌رق تیاترو صحنه‌سنه
قویما‌مزه ، مانع دکدر ، فکرنی ایما ایدیور .

بوتون انسانلری کنله انسانیته ربط ایدن خواص
عمومیهدن باشقه هر شخصک کندینه مخصوص بر طاقم
خواص وعلامات فردیه‌سی وارددرکه اونک شخصی ،
خصوصیتی مبدانه کتیریر . هر شجیع ویا هر جبینده ،
هر سمیع ویا هر خسیسده مطلق ، دائمی و عمومی اولان
شیء معنوی شجاعت ویا جبات ، سماحت ویا خستدر .
فقط هر شجیعک ویا هر خسیسک برده کندینه مخصوص
اولان خصوصیتی وارددرکه شخصیتی در ، کندی طینت
وطبیعتک ایجاباتیدر . ایسته فلاسیق طرزنده کی اثرلرده آنجق

نفولدردرکه سساری بتون کون وبتون کیجه نارین
قایاجقلره چارپار و براق میرلتیلر حالنده کولکلی ، سرین
بایلردن اقرار ؛ چونکه بورالرده طاتلی صو منبعلری
یک صیقدر : اوزون دکنکلیینه دایانمش چوبانلر ، دستی
یوکللی مرکبلری صیرتنده باغداش قورمش کویلولر
واقشاملری دوت اغاجلری التنده سازدیکله یی ویا یوکسک
سدلر اوستندن استانبولی قوش باقیشی تماشایه دالان
بیاض مشلاحلی قادیئلر - یعنی بتون چاملیجه ده خلق -
ادعا ایدرلرکه بو منبع صولرینک هر بری بر ایری درده
دوادر . انک ایچین ، قیرلرده کندینه شفا ارایان صولغون
وی توان محبک ، بتون کونی اومنبعدن ، بو منبعه کیتمکه
امرار ایدیور وهر اولوغک اوکنده برر کره دیزبوکوب
اوج اچور ، بو ، بتون مشغالک انک طانلیسی ... وجود
هر یودومدن وهر یوزه سرپیلن صودن صوکره ، اوزون
برمدت ، صانکه بر نائیادک بوسه‌سنه نائل اولمش کبی سراپا
نوشین اورپریشلر ایچنده قالیور .

فقط ، نه یازیق که روحه انک یاقین اولان بر لایموتبه
بورالرده یک سیره ک مصادف اولیورم : زده‌له‌نک التون
باشلی اوغلی کنج دیونیزوس ... فی الواقع ، چاملیجه ده
باغلر یک نادر .. موجود اصمه‌لرله کوتوکلرک اوستنده کی
صالقملرده هنوز هیچ اولغون دکل ... زیر امر صالقملک
دانه‌لری برکنج قیزک ممه باشلری کبی سرت وقورور ..

لکن بعض صیجاق ودورغون اوکله ساعتلرنده ،
هانکی حوالیدن چیقیدینی بیلنمین بر باقانتا سوروسی
قورقونج بر صرعه هیام ایچنه صاچلر داغنیق ، کوکس
آچیق ، ناکهان ، بر بایرک ائکندن تپه‌لره دوغرو
قوشیشمغه باشلائی ویریور ؛ بن ، بورالره هیچ شه‌سز
بر آز روزکار و بر آز شکار آرامغه جیقمش ، بو آتشین
سوروی اوزاقدن کورور ، کورمز ، هان ، تیره‌یه‌رک
برچیتک آردینه صاقلانیورم ، چونکه ، پانتوسک عاقبتی
خاطر لایورم .

کورویورسک آ ، شهرلردن اوزاق ، انسانلردن اوزاق ،
تک باشمه قیرلرده دولاشما ره غمما هر ساعت بر باشقه حادثه ،
هر کون بر باشقه ماجرا ایله دولویور ؛ زیرا طبیعتک

رومانتيك طرزى تراژدهى ايله قومه دى يى يكدىكرندن آيرماز؛ حياتى اولدينى كى ، حزن ايله نشئي، كوزل ايله چيركىنى، علوى ايله سفلى مزج ايدرك، تصوير ايدر. بزه بر خصلت، بر طبيعت دكل بر شخص، بر فرد كو ستر. اوشخصك، اوفردك اوزرينه، ايجنده يشاديني مملكتك محيطك تاثيرى ده نظردقتدن دور طو تماز. بو طرزده يازلمش پيه سلرده اشخاص وقعه خصوصيدر.

« حاصلى تراژدهى : حياته متعلق بر مسأله يى كوزل و نمونه امثال اوله جق بر طرزده تصوير ايدر. اك اوافق بر سوزه بر نجابت حس، بر اصالت تصوير قوپار. تكليف سزلى، نشئي، عاميانه لطيفه يى، حقايق عاديه يى قبول ايتز. تراژدهى هر شئي يوكسه لير، الهى بر طرزده صواقار. « درام ايسه، بالعكس، بر حيات تصوير ايتك ايجون هر درلو وساطلى قبول ايدر. بر درامك كوزلايكى، تصوير ايتديكى اشخاصه ويره بيلديكى حياتده در. درام هر شئي انسانى بر هيئته قوپار. [*] »

تراژدهى بر فكره، بر حسه حيات ويرر؛ درام ايسه حيات ويرديكى بر شخصه بر فكره، بر حس القا ايدر. شكسپيرك آثارى رومانتيك طرزنده در.

شكسپير انكليزلر شكسپيرك قيمتى آنجق ايكي عصرلق بر تتبع سايله سنده آكلايه بيلمش لر و تقدير ايتش لردر. معلم لارومه : « هومردن برى كلن شاعر لرك اك بيوكى شكسپيردر. » ديمكدن چكينيور. قلاسيق مجلوبى اولمسى طبيعى كوريلن بر صوروبون معلمك، كزيده بر فرانسز ادبنيك لساننده بو سوزك بر اهميت مخصوصه سى واردر.

« شكسپيرده ايلك اول كوزه چارپان شيلر، مثله تصادف اولنه ميان بر باشقه لق، بر خصوصيت، حتى بر غرابندر؛ بر حریت مطلقه در، بر اشتياق تجسسدر. » شكسپير باشقه شاعر لرى قويه ايتديكى زمانلر بيله اونلرى هيچ بروقت تقليد ايتمز؛ باشقه يردن آلديني موضوعلره، حتى كلهلره بيله، بر فكر ذاتى، براختراع [*] ژان نه قار.

بو عمومى حسلرك كال وضوح ايله ميدانه قونيلدينى كوريلور. حسيات شخصيه يه، حسيات خصوصيه يه اهميت ويرلر. شخصدن، فرددن زياده بر حس، بر طبيعت، بر طينت تصوير ايديلر. « مولير » ك (آرپاغون) ي خسيس بر آدم تصوير ايتمكدن زياده « خستك بر آدمده تمثلى، تصويرندن و « راسين » ك (نرميون) ي قيصقالج بر قادين دكل قيصقالجلك بر قادينده تمثلى، تجسمى در؛ « نرميون » عمومى و « بذاته قيصقالجلق » در.

هر هانكى زمان ومكانده اولورسه اولسون او حسلر اويلاه در. حيات حقيقه ده بو يولده عمومى خصلت و طبيعتلرك ظاهره اخراجى زور اولور. بناء عليه قلاسيقلرده اشخاص وقعه بر زمان و مكانك و بر تاريخك آدملى اولمقدن زياده هر يرك، هر تاريخك آدملى اوله بيله جك ماهيته در. قلاسيقلرجه - تياروده بر موقع مهم طوتان - « احساس زمان و مكان » قضيه سنك اهميتى يوقدر. قلاسيقلر، تصوير ايتك ايسته. دكارى بر حسى، بر ابتلايى، بر احتراصى بر بحران زماننده انتخاب ايدرلر. بحران، - ايجاب طبيعى اوله رق - شديد و سريع الزوالدر. بناء عليه قلاسيق پيه سلر ايجون يكرمى درت ساعتك بر زمان كافى عد اولنور. فعلى، موضوعى طاغيماق، طويل بولنديرمق ايجون ايسه پيه سك عين محله گذرانى ترجيح اولنور. و موضوعك تاثيرى ده قوى بر حاله كتيرمك ايجونده تفرعات، موضوعله يقيندن ارتباطى اوليان تفرعات، خذف ايديلور.

ايشته « آرسطو » يه اسناد ايديلن و حقيقت حلاله فرانسزلرك ايجاد كرده سى اولان اومشهور وحدت ثلثه (وحدت زمان، وحدت مكان، وحدت موضوع) بودر.

فرانسه ده قلاسيق طرزى رواج بولمقده و توسع ايتمكده اولدينى انشاده، انكلترده باشقه بر طرزتخير، باشقه بر اصول تصوير، قلاسيق طرزيله طبان طبانه ضد بر مسلك ادب، حكيمفرما ايدى كه اوده « رومانتيك » طرزيدر. « درام » رومانتيك طرزندن چيقمشدر.

اوغلی، اولرینک آلچق طاووانلی او طه سنده قارشى قارشى به
اوپورنیورلردی. بردکز قضا سندن قورتیلن آدمیر
کبی دوشونیورلر، هبیچ رشی سوبله میورلردی. طیشاری ده
یاغمور یاغیور، روزکار آسیوردی؛ خارجک بوجوش
و خروشی ایله او عادتاً صاغر اولمشدی. احتمالک اویکی
ذات، بوقیش باشلانغیچله منفالرینک باشلانغیچنده کی
تصادف غیری دوشونیورلردی.

کنج، بردنبره، سکوتی اخلال ایله پدرینه صورتی:

— منفا من حقنه نه دوشونیورسکر؟

— ظن ایدرسه اوزون سورجک!

— وقتکری فصل کیره جکسکر؟

پدر شو جوانی ویردی:

— عمانی تماشا ایده جکم!

بونک اوزرینه پدرده اوغلنه شو سوالی صورتی:

— سن نه یاپه جقسک؟

— بنده شکسپیری ترجمه ایده جکم!.

*
* *

« فی الحقیقه عمان کی آدمیر واردر.

« بوطالغهر، بومدوجذر، بومدهش حرکات،
روزکارلرک بوکورولتیس، بوظلمت، بوشفافیت،
کردابلره مخصوص اولان بونباتات، فورطنه ائناسنده کی
بوبولوط کومه لرینک حالی، کوپوکر ایچنده کی بوقارتالار،
فصل براسرار انکیز جوش و خروش ایچندن ضیالری
عکس ایتدیردکری بلای اولمیان ییلدیزلرک میلیونلرجه
شواحق شعله باردن اوکوزل طلوعلری، برشی آریورمش
کبی طولاشان بوییلدیرملر، بیوک برخیه چقریغه بکرزمین
بوسسلر، بونیم ظاهر مخلوقات عجیبه، اینلرله اخلال
ایدیلن بوقراک کیهلر، بوصولت و تهوور، بوتهاک،
بوابتلا، بوصاغناقلر، بوفورطنه لر، بوقیالر، بوقضالر،
چارپیشان بوکیمیلر، الهی ییلدیرملره قاریشان بوانسانی
ییلدیرملر؛ صوکردهده، بوطاقلر، بوطاتلیقلر، بوسوزلر
بونشئه بخش بیاض یلکنلر، بوپارلاق لیماز، بوبالیهی
قایقلری، کورولتیلر ایچنده ایشیدیلن بوشرقیلر، قردهده
کوریلن بودومانلر، افقده مشاهده اولنان بوشهرلر، قره

شخصی قویار. صنعت تحریرده قواعد و شرائط طایماز.
بعض نظریه لره دهاسی اوزرینه اجرای نفوذینه تحمل
ایده من. شکسپیرک فکر نه طبیعت بصیرت صاحب لرینک
مالیدر؛ اوقویا بیلنلر ایچون حیات بشر صوک حقیقه سینه
قدر آچیق برکتابد.

« او، الکوتلی خیال لرینک، باشقه سنده کورولمیه جک
درجهده شدید بر طاقم خسیاتنک کنیدیسنده تولید ایتدیکی
افکاری، مرعی اولان قواعد ادبییه یی نظر دقته آلمقسزین
جمع و تألیف ایدر؛ طبق حیاتده اولدینی کبی کوزل لکله
چیرکینلکی، خزن ایله نشئه یی، بیوک لکله کوچوک لکی،
ظرافتله قبالی بر برینه قاریشیدیر؛ تضادلری جمع ایدر.
فلاسیق شاعرلر کبی خصوصی بر حقیقت شکنده عمومی
بر حقیقت ارائه ایتمز. یعنی بر فرد ایله صرف عمومی
بر حس، عمومی بر حالت روحیه یی تصویر ایتک ایسته من؛
بلکه فردک، تصویر ایتدیکی فردک، کنیدینه مخصوص
اولان حسنی، حالت روحیه سنی میدانه قویار. مع مافیه
او حالت روحیه نک هم عمومی همده خصوصی جهت لرینی
تشریح ایدر. بناء علیه نظر مزده — تعبیر جائز ایسه —
بر شخص یاراتیر؛ طبیعت کبی بر چوق اشخاص وجوده
کتیریر. او اشخاصه عمومی اولان خصلت و طبیعت لرینی
ویردیکی کبی، بالخاصه، شخصلرینه و ذاتلرینه مخصوص
اولان طبایع و خصائصده ویرر. (*) »

شکسپیر صفیره « ریفقور هوغو » نک لکری

فرانسهده رومانیتک طرز ادبک باشلوجه مروج
وموجدلرندن بری ویقتور هوغودر. کنیدیس بیوک
برمنقد عداولته مازسهده برداهینک دیکر برداهی یی فصل
تنقید و تقدیر ایتدیکنی کوسترمک ایچون مومی الیهک
شکسپیره دائر یازدینی بر ائردن بعض سطرلری نقل
ایده جکر:

« ... تشرین ثانی نهایتلرینه طوغری (ژهرس)

اطه سی سکانندن ایکی کشتی، ایکی منفی، بریدرله کوچوک

(*) معام کوستاو لارومنه نک، تقریباً اون آلتی سنه اول،

اوده ثون تیار و سنده ویردیکی بر قونفرانسدن مستخرجدر.

وهوي ... بونلرک هپسى شکسپرده در . بودها ارض
اولدینی ایچون تولومده اورادن چیقار . شکسپیر بتون
طبیعی تجسیم وتمثیل ایدر ... »

صالح فؤاد .

حکایه :

قزیزیل گیجه

هرایکسی ده گنج ، هرایکسی ده بربرینه نشانی .
کنج آدم ، مأمورلره مخصوص قاسکه تنک آلتنده وقور
سیاسی ، قیزده ملایم نظرلری واینجه یوک باشلغندن
دوکولن لولهلر آره سنده متبسم آغزیله گوزل ، براق
گیجه ده ، خفیف آدیملره قول قوله گیدیورلردی .
چپلاق تروتواری غایت سیرک فنارلر ، ده اوته ده ،
جسیم طولدورمه نك اوستندن ، قلیشی لوواللواغارینک
ایشیقلری خفیفجه تنویر ایدیوردی . ده شاسی سوقاغی
کوشه سنه گلنجه مأمور بهروال طوردی ، رفیقه سنه
توجه ایدره ک :

— فرانسینه ت ، آرتق بربرمزدن آیریلم ، سز
دونک ! تکلیفنده بولوندی .

ظلمت ایچنده ، فرانسینه تگ گوزل نظرلری حزنلندی .
پنبه دوداقلرنده برناز ترسم ایتدی ، سرزنشله :
— همان می ، موسیو بهروال ! برقیزک نشانلیسنه
کوچوک او ایشلرینی ، بویوک سعادت خویالارینی
آکلاتمه سندن اولان نشانلینک بیقابیله جگنه صحیحندن
اینامازدم ! دیه سویله ندی .

مأمور بوستمدن متأثر اولدی ، « موسیو » کله سی
اونی کدرلنیدردی . آهسته آدیملره یولنه ، سطح مائل
ایله غازخانه دیوارلری آره سنده صیقیشوبده برزندانک
تفتیش یولنه بگزه دین او یوله دوام ایدیور ، متواضع سیاه
آلبه سی ایچنده اوقدر نارین ، اوقدر سحرار بوکنج
قیزی درین برنظره شفقتله احاطه ایدیوردی .

بونکله برابر ، کوپرینک یاننده ینه توقف ایتدی
ودها فضله برمتانتله :

— سوزلرگز بنی تسخیر ایدیور عزیزم اگر

ایله دکزک بودرین ماویلیکی ، بوفائده لی آجیلک ، کائناته بخش
صحت ایدن بو طوزلیلر ، اونسز هر شیتک تقسوخ ایده جکی
بوککیره طوز ؛ بوحدت وشدت ، بوسکوت ، یالکیز برشیده
اولان بوحدسز حسابسز شیلر ، ممنوع التغیر اولان برشیدن
آنسزین ظهور ایدیورین غیر مأمول برشیتی ، غیر محدود
بر صورتده متبدل ارلان بو وسیع یکنسقلق ، هرج
ومرجدن صوکره بو سطح را کد ، دائماً متحرک اولان
قسمتک بوجنت وجهنی ، بونا متناهیلاک ، بودرینک ؛
ایشته بتون بونلری بر فکرده بولایلور سکز . بوفکره
دهاء نامی ویریلور . اوحالده نظر کزده بر « نه شیل » ،
بر « ئی زائی » ، بر « ژووه نال » ، بر « دانت » ، بر « میکل
آنز » . بر « شکسپیر » تجلی ایدر . عمانی تماشا ایله بونلری
تماشا آره سنده فرق یوقدر ..

..

« شکسپیر نه در ؟ بو سؤاله هان همان شو جواب
ویریله بیلور : شکسپیر عالم ارضدر ! « لوقر س » عالم
سما اولدینی کی . ارضه سمادن اکسیک برطاقم شیلر
اولدینی کی اوندن فضله ده برطاقم شیلر واردر
« لوقر س » بر موجوددر ، شکسپیر ایسه موجودیتدر ،
حیاتدر . بوندن طولاییدر که لوقر س ک آثارنده بر چوق
ظلمت ، شکسپیر ک آثارنده ایسه حرکات حیات ، نمو
کوریلور . سماده شکسپیر ایچون نموع دکدر . ارضی
سمای کوریر ؛ ارضی سمای ایکی حالده کوریر : قرا کاق
وماوی ؛ شبهه و امید حالده حیات مماتک ایچنده چیر پنیور
طوریر . هر حیات بر سردر . تولدله وفات ، آچیلان کوز
ایله قپانان کوز آره سنده کی اسرار انکیز ایکی پارانه ز
کییدر . بوسر شکسپیری یحضور ایدیور . مع مافیه
شکسپیرده قوشلر اوتر ، اغاجلر یشیلله نیر ، قلیبرسه وهر ،
روحلر معذب و مؤذی اولور ، بلوطلر طولاشیر ، هوا
صیجاق ویا صوغوق اولور ، کیجه کلیر ، زمان کچر ،
اورمانلر و انسانلر سویلر ، خیال موجهله نیر . عصاره
حیات ، قان ، اعمال وانکار انسانلر ، انسانیت ، حیات
و حیاتنده اولانلر ، تنها یرلر ، شهرلر ، ادیان ، الماسلر ،
اینجولر ، کوبره لر ، جسدلر ، مزارلر ، انسانلرک های